

**Департамент культури, національностей, релігій та
охорони об'єктів культурної спадщини**

**Одеської обласної державної адміністрації
Одеська обласна універсальна наукова бібліотека
ім. М. Грушевського**

Науково-методичний відділ

**ВИЗНАЧНІ ПОДІЇ 2025 РОКУ:
КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА РОБОТА БІБЛІОТЕК**

Методичні пропозиції

**Одеса
2025**

Основні напрямки діяльності бібліотек детально обґрунтовані у **Концепції якісних змін бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України¹**, у **Стратегії розвитку культури в Україні на 2025-2030 роки²**, **Стратегії розвитку читання на період до 2032 року «Читання як життєва стратегія»³**. Саме ці документи визначатимуть ключові напрямки розвитку культури в Україні в контексті сучасного стану суспільства та економіки держави. Як відомо, вони спрямовані на:

- Консолідацію суспільства;
- Дотримання європейських цінностей, інтеграцію у європейське товариство;
- Підвищення якості життя;
- Рівний доступ до інформації, знань і культурного надбання.

В умовах воєнного стану пріоритети Концепції якісних змін бібліотек доповнюються громадянськими та професійними завданнями:

- захист інформаційного простору;
- інформаційна та просвітницька робота;
- збереження раритетних документів через можливе оцифрування, збір нових документів, фактів, свідчень про цю війну для формування майбутньої колекції;
- надання психологічної підтримки, покращання ментального здоров'я, реалізація проєкту «Ти як?»;

¹ Концепція якісних змін бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України (до 2025 року), 17 липня 2015 р. // Укр. бібл. асоціація. URL: <https://ula.org.ua/pro-nas/dokumenty/dokumenti-uba/468-252-dokumenty/dokumenti-uba/3089-kontseptsia-iakisnykh-zmin-bibliotek-zadlia-zabezpechennia-staloho-rozvytku-ukrainy-do-2025-roku>. (дата звернення: 10.01.2025).

² Презентовано проєкт Стратегії розвитку культури в Україні на 2025-2030 роки // Комітет Верховної ради України з питань гуманітар. та інформ. політики.. Дата публ.: 20.12.2024. URL: https://kompkd.rada.gov.ua/news/main_news/76533.html. (дата звернення: 10.01.2025).

³ Про схвалення Стратегії розвитку читання на період до 2032 року «Читання як життєва стратегія» та затвердження операційного плану її реалізації на 2023-2025 роки : [Розпорядження Кабінету Міністрів України № 190-2023-р від 03.03.2023 р.] // Верховна рада України. Законодавство України : сайт. Дата оприлюднення: 03.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/190-2023-%D1%80#Text>. (дата звернення: 10.01.2025).

- реалізація Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні;
- організація комфортних та зручних робочих місць для дистанційної роботи переміщеним особам, організація курсів з української, польської, англійської та інших мов, навчання з медіаграмотності, використання бібліотечного комп'ютерного обладнання тими, хто потребує;
- волонтерські проєкти;
- благодійна діяльність (організація зборів на різноманітні потреби ВПО та ЗСУ);
- максимальна відкритість до співпраці;
- обов'язкові заходи для безпеки життєдіяльності та охорони праці в умовах воєнного часу.

Найважливішим напрямком для бібліотек є актуалізація бібліотечного Фонду. Бібліотечні ресурси, як частина інформаційних ресурсів держави, потребують особливої уваги, а також розвитку і захисту, зокрема і від поширення ворожих інформаційних впливів.

Необхідно яскраво та ефективно працювати над створенням безбар'єрного простору в бібліотеці та роботі за державною програмою «Ти як?». Пропонуємо активно реалізовувати заходи за участі місцевих рад у галузі сім'ї, молоді та спорту, з волонтерськими організаціями, з викладацьким складом навчальних закладів.

Цій темі слід присвятити також заходи з популяризації книг наступної тематики «Як не стати мішенню інформаційної війни», «Психологічна впевненість у нашій Перемозі – головне сьогодні».

У бібліотеках повинні активно працювати й центри надання безоплатної правової допомоги, щодо організації роботи яких неодноразово надавались методичні пропозиції. особливо слід врахувати, що це необхідно ВПО, також слід звернути увагу на заходи з питань Законів щодо воєнного часу, з питань мобілізації, транспортних послуг, гуманітарної допомоги, невідкладних заходів щодо підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) захисників та захисниць України та інших державних документів.

Діяльність, спрямована на підвищення рівня правових знань в бібліотеці, повинна бути розгорнута з урахуванням вимог розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2016 р. № 954-р **«Про затвердження плану заходів щодо популяризації державних символів України, виховання поваги до них»**⁴.

Необхідно звернути увагу на участь бібліотеки в реалізації державної та обласної програм щодо вивчення та використання в житті та роботі української мови як державної. Необхідно активно працювати в межах організації роботи розмовних курсів української мови, гуртків з вивчення української мови, аматорських гуртків з вивчення української культури, історії, мистецтва

Пам'ятні дати та ювілеї, що відзначатимуться у 2025 році, чітко опубліковані у Додатку № 2 до Постанови Верховної Ради України від 21 грудня 2023 року № 3536-IX **«Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2024-2025 роках»**⁵, в якому з метою консолідації та формування історичної свідомості Українського народу, збереження національної пам'яті та належного відзначення, визначила відзначення ювілеїв історичних подій та видатних особистостей у 2025 році.

Пропонуємо в кожній бібліотеці оформити 2 експозиції: одна про осіб, друга про історичні події, ювілеї яких висвітлюються у Постанові. Пропонуємо назви експозицій: «Пам'ятаємо завжди тих, хто складає славу нашої держави» та «Події славні в усі часи – велич України». Пропонуємо в ці часи, коли йде повномасштабна російська агресія, особливу увагу слід приділити героїзму української спільноти.

⁴ Про затвердження плану заходів щодо популяризації державних символів України, виховання поваги до них у суспільстві : [Розпорядження Кабінету Міністрів України № 954-р від 07.12.2016 р.] // Верховна рада України. Законодавство України : сайт. Дата оприлюднення: 07.12.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/954-2016-%D1%80#Text>. (дата звернення: 10.01.2025).

⁵ Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2024-2025 роках : [Постанова Верховної Ради України № 3536-IX від 21.12.2023 р.] // Верховна рада України. Законодавство України. Дата оприлюднення: 21.12.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3536-20#Text>. (дата звернення: 22.12.2023).

Враховуючи значну кількість ювілейних дат, які висвітлені у Постанові Верховної Ради України, пропонуємо об'єднати їх за наступними темами:

1. «Впевненість, Перемога, Незалежність - Україна назавжди»:
 - Військові;
 - Українське козацтво;
 - Громадські та політичні діячі;
 - Учасники боротьби за незалежність України.
2. «Українська правда та велич – завжди»:
 - Історики та історіографи;
 - Книгодрукування;
 - Вчені.
3. «Пантеон української величі»:
 - Композитори, музиканти, музикознавці;
 - Лікарі;
 - Співаки, актори;
 - Архітектори;
 - Конструктори, інженери.
4. «Відзнака кожного – слава України»:
 - Літературознавці, письменники;
 - Викладачі, освітяни;
 - Юристи, правознавці;
 - Підприємці, меценати.

Пропонуємо залучити вчителів, особисто професіоналів фаху, про який йде розповідь, лекторів до розповідей про осіб та події історії, спрямовані належним чином вшанувати їх, пропонуємо активніше працювати з інформацією у соціальних мережах.

Вносимо деякі пропозиції щодо плану щомісячних заходів у межах названих циклів.

– **Січень**

- Презентація книжкової виставки «Військові України гартують нашу перемогу».

- **Лютий**
 - Історичні читання та зустріч з учасниками бойових дій : «Війна: відсіч день за днем»;
 - Презентація книжкової виставки «Переможні козацькі битви – вічна слава України».

- **Березень**
 - Презентація книжкової виставки та лекція - розповідь «Громадські та політичні діячі: від священнослужителів до дисидентів та поетів».

- **Квітень**
 - Історична година «Україна, книгодрукування, мова рідна – наша пам'ять, наша гордість»;
 - Презентація книжкової виставки «Світова слава української науки».

- **Травень**
 - Історичні та поетичні читання «Пам'ять наша, слава наша, слава України»;
 - Презентація виставки «Праведники народів світу – України громадяни», демонстрація документальних фільмів «Праведники», «Людина з обличчям».

- **Червень**
 - Презентація виставки «Державні, громадські та політичні діячі України: незалежність їхня велика ціль».

- **Липень**
 - Презентація виставки документів «Найблагородніша професія», присвячена медичним працівникам та лекція за програмою «Ти як?», присвячена ментальному здоров'ю людини.

– Серпень

- Дні незалежності України, нашого прапора та нашого герба. Презентація виставки «Герої України – наша слава невмируща», що висвітлюватиме документи про Героїв, імена яких включені до Постанови Верховної ради України, може бути однією з головних подій до Дня Незалежності України. Необхідно запросити до розповіді про ці імена спеціалістів.

– Вересень

- День бібліотек. Враховуючи Постанову Верховної ради України святкуємо цей день і як подію загальноукраїнську.

– Жовтень

- У цьому місяці пропонуємо на відзначення Дня вчителя презентувати книжкову виставку, документи якої розповідатимуть про визначних педагогів минулого та сьогодення, використовуючи розповідь про тих, чії ювілеї визначені у Постанові Верховної ради. Виставку можна назвати «Освітняни – серця безкраї», вечір віршів про вчителів пропонуємо провести за допомогою учасників літературних клубів;
- У жовтні вшановують захисників і захисниць нашої батьківщини – військових України від героїв УПА до сучасників, які зробили все можливе проти російської агресії. Ювілеї осіб, визначених у Постанові Верховної ради, мають стати героями презентацій виставок, літературних вечорів, вечорів поезії, лекцій. Виставку, присвячену цим дням можна назвати «Високе звання захисників України»;
- День юриста традиційно відмічаємо у жовтні, тому виставку «Вдячність і повага борцям за правосуддя» наповнюємо документальними відомостями про юристів і правознавців, ювілеї яких відмічені у Постанові Верховної ради.

– Листопад

- Пропонуємо у цьому місяці організувати літературні вечори, присвячені письменникам, поетам, літературознавцям, оформити книжкову виставку, яка розповідатиме про усі імена, визначені у Постанові Верховної ради. Виставці можна дати узагальнену назву «Українська література в історичному контексті». Особливу увагу слід приділити розповіді про сучасних українських письменників, журналістів, а також представників «Розстріляного відродження», про репресованих українських літераторів.

– Грудень

- Пропонуємо у грудні розповісти про знаменитих меценатів та підприємців, про кобзарів та архітекторів, про священників та істориків, про фольклористів та економістів. Ці імена ви знайдете у Постанові, а розповідь про них слід включити в комплекс під назвою «Вони прославили державу Україна».

Необхідно звернути увагу на виставки, розповіді та інші заходи щодо дат, відмічених у Календарі знаменних та пам'ятних дат Одещини на 2025 рік. Бажано кожного місяця презентувати виставку документів «Вони прославили наш край».

Особливо просимо включити до плану заходів розповідь про ювілеї, що відзначаються на державному рівні: **Одеський археологічний музей Національної академії наук України (200 років)**⁶, **Одеська обласна універсальна наукова бібліотека імені Михайла Грушевського (150 років)**⁷, **Одеський український академічний музично-драматичний театр імені В. Василька (100 років)**⁸.

⁶ Одеський археологічний музей Національної академії наук України : сайт. URL: <http://www.archaeology.odessa.ua/>. (дата звернення: 12.01.2025).

⁷ Одеська обласна універсальна наукова бібліотека імені М. С. Грушевського : сайт. URL: <https://biblioteka.od.ua/tsyfrova-biblioteka/>. (дата звернення: 12.01.2025).

⁸ Одеський академічний український музично-драматичний театр імені В. Василька // Вікіпедія : сайт. URL: <http://surl.li/zboqwf>. (дата звернення: 15.01.2025).

Кожна бібліотека області обов'язково візьме участь у ХХІХ щорічному обласному літературному фестивалі пам'яті Михайла Грушевського, який цього року буде присвячений **970-річчю з дня народження Нестора Літописця (1055-1113)** історика та літератора⁹.

Пам'ятаємо і використовуємо такі форми популяризації книги і бібліотеки, які стали нашим бібліотечним трендом – літературний десант, літературний бульвар, «книжка на галявині», «бібліотека йде додому», «книжковий флешмоб». Нагадуємо про необхідність повернення такої форми обговорення книги, особливо в межах реалізації програми стратегії розвитку читання, як читацька конференція. До розробки питань для обговорення радимо залучати професіоналів-фахівців.

Нагадаю декілька тем 2025 року, які обов'язково повинні бути у бібліотечній сфері.

Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй прийняла резолюцію про оголошення 2025 року Міжнародним роком кооперативів. Ця резолюція підкреслює ключову роль кооперативів у досягненні цілей сталого розвитку і просуванні глобального соціально-економічного розвитку. Резолюція закликає країни-члени та зацікавлені сторони використати 2025 рік як можливість підвищити обізнаність про внесок кооперативів. Вона підкреслює їхній вплив на різні сфери розвитку, включаючи зайнятість, викорінення бідності, освіту, соціальний захист, фінансову інтеграцію та створення доступного житла. Просимо організувати презентацію виставки «Кооперативи: сучасність та майбутнє», залучити до обговорення професіоналів, провести тематичний вечір названої тематики.

Генасамблея ООН прийняла резолюцію про десятиліття дій для наук про кріосферу на 2025-2034 роки. Мета – розв'язання проблем танення льодовиків та змін у кріосфері шляхом наукових досліджень і моніторингу. Ця тема буде цікава і молоді, і громадянам різного віку і дітям, пропонуємо оформити виставку та запросити на лекцію-презентацію викладача школи.

⁹ Повість Нестора Літописця – перша писемна історія України // Радіо Свобода : сайт. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30934082.html>. (дата звернення: 15.01.2025).

Організація Об'єднаних Націй ухвалила резолюцію про оголошення 2025 року Міжнародним роком миру та довіри. Резолюція закликає міжнародну спільноту вирішувати конфлікти шляхом інклюзивного діалогу та переговорів з метою забезпечення зміцнення миру та довіри у відносинах між державами-членами ООН як цінності, що сприяє сталому розвитку, миру, безпеці та правам людини. Просимо оформити виставку, яка буде цікава усім мешканцям громади, включаючи ВПО та військових.

Робота бібліотек в напрямку розповіді про осіб та події, визначені у Постанові Верховної Ради та інших державних документах, сприятиме їх участі у розвитку культури України в контексті сучасного стану суспільства та економіки, позитивній яскравій участі у державних проєктах та програмах «Ти як?», безбар'єрності закладів культури для усіх категорій користувачів.

ВИЗНАЧНІ ПОДІЇ 2025 РОКУ: КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА РОБОТА БІБЛОТЕК [Текст] : метод. пропозиції / Департамент культури, національностей, релігій та охорони об'єктів культурної спадщини Одес. облдержадмін. ; Одес. обл. універс. наук. б-ка ім. М. Грушевського ; [упоряд. Ю. С. Амельченко ; комп'ют. набір Ю. С. Амельченко ; заг. редагування, верстка О. М. Ласкевич ; відп. за вип. О. А. Булгакова]. – Одеса, 2024. – 11 с. – 15x21,5. – 40 прим.: б. ц.

© ООУНБ ім. М. Грушевського, 2025
© Амельченко Ю. С. упорядкування, 2025

Зам. № 7 від 18.01.2025 р.